

Historieglimt 59

Et gammelt kart fra 1750

Det er et slags kart fra omtrent år 1750 vi skal se nærmere på. Det er utgitt av Statsarkivet som har det i sin Kartsamling med løpenummer 209. Det kan kjøpes der for 30 kroner. Det har påskriften: *Perspective Cort over Laa Moen og dens Cituation*. Det er en håndtegnet perspektivskisse der tegneren er tenkt å stå i *Lus Bogen* og lar øynene gå fra ytterste venstre til ytterste høyre. Ytterst til venstre ligger Lade kirke og ytterst til høyre står Kristiansten festning. Det meste av kartet er fylt med grønne småbusker og trær. Den gangen var det jo først og fremst buskvegetasjon og beiteland som preget området og selvsagt dyrket mark omkring gårdene.

Tegnerens ståsted var *Lus Bogen*. Det var navnet på den langgrunne bukta av fjorden som går inn mellom Ladehammeren og Nidelvas utløp. Langs stranda gikk Bakkestrandveien, senere kalt bare Strandveien, som fulgte vannet helt inn til Ladebekken. Bekken ble ofte kalt *Lusbekken* fordi den ofte var liten med beskjeden vannføring. Kartet har i alt tolv navn. *Lusbogen* har vi sett på. Den er markert med et hus i to etasjer med pipe. Lengst ut til venstre er tegnet et lite hus med betegnelse *Telt Huus*. Et telthus er et militært lager først og fremst for uniformer, telt og utstyr til en militæravdeling. Det må ha ligget et slikt like nedenfor Lade kirke mot Ladehammeren. Det neste er *Laa Kiercke* og like ovenfor er tegnet *laa:* som er Lade gård med små hus og tre store åkerreiner. Så kommer *lile Ringveh*, som var en husmannsplass under Ringve der Rognli senere kom, og *Ringveh* med en fin inngjerdet hage og flere bygninger. Videre ligger mot horisonten *Devel*, Devle gård, på sin høyde med store bygninger.

På sin runde hopper så tegneren helt til *Dahlen*, Dalen, som er plassert like overfor *Lus Bogen*, altså rett syd for der tegneren tenkes å stå. Vi forstår at tegneren ikke er interessert i å få himmelretningene helt riktig inn. Dalen har et fint to etasjers hus med rødt tak og med et fremhevet midtparti på fasaden. Det neste er *Rønningen* som ligger fint oppe på åskammen med veien, *Rønningsveien*, opp mot to bygninger og med en åkerrein til venstre for veien. Veien har gjerder på begge sider, inngjerdet som en geil, en krøttersti. Den går opp til et gjerde nedenfor tunet. Litt lenger til høyre midt i åssiden ligger *Bak öfne*, Bakkaune. Gården er markert med et lite hus som ligger i et vidt beiteområde med spredte trær. Til venstre for Bakkaune er markene avgrenset av et langt gjerde. Helt til høyre på kartet finner vi to anlegg. Det er *Christian Sten* med et høyt tårnliknende bygg med rødt tak og et mindre firkantet hus med rødt tak med betegnelsen *Blok Huus*. Festningen ble jo bygget fra ca. 1680 og blokkhuset var en del av befestningene.

Det var en spredt bebyggelse og en fåtallig befolkning den gangen. Noen vil vel savne Leangen gård, men den ligger jo mot sjøen bak høydene. De sentrale gårdene på Lademoen kom etter 1750. I løpet av 1800-tallet ble flere

gårder etablert på Lademoen. De ble bygd på jord som ble utskilt fra de tre gamle, store gårdene som hadde eksistert gjennom middelalderen, Bakke, Lade og Rønningen (Skyås). De nye gårdene ble oppdyrket og drevet som gode gårdsbruk med korn, poteter og storfe. Nærheten til en voksende by gjorde at det var god avsetning på det de produserte. Vi skal nevne noen av de gårdene som kom på det beitelandet som vårt perspektivkart viser.

Mest spennende er de tre gårdene som skulle bli liggende med tunene samlet i en krets omkring det veikrysset som idag ligger ved Lademoen kirke. Det var gårdene Eli plass, Lykkens Prøve og Voldsminde. Her lå sentrum i Strinda herred fra 1837. Eli plass var husmannsplass under Rønningen, fradelt i 1812. Her var tingplass og senere bank, skole og kommunelokaler. Lykkens Prøve eller Scharffenbergplassen ble solgt fra Rønningen. Her var det også skole i mange år og fra 1859 serveringssted. Det lå jo ved den gamle landeveien østover. Voldsminde ble fradelt Rønningen i 1806 og solgt til skipper Jørgen Vold som gav gården sitt navn. Her ble drevet gårdsbruk og gjestgiveri med en kjent kjeglebane. Hovedbygningen ble revet så sent som i 1958. Lenger vest kom to gårder: Ulstadvøkk og Buran. Ulstadvøkk ble fradelt Rønningen i 1802 og solgt til kjøpmann Gunder Ulstad. Det ble en fin og veldrevet gård som i 1913-17 ble utstykket til tomter. I 1922 ble den store, flotte hovedbygningen revet og oppsatt som Dyrborgveien 8 på Byåsen der den fortsatt står. Buran kom også fra Rønningen. Peter Buran fra Frol overtok gården fra familien Franck. Først het den Francks Minde, men Peter Buran gav den senere sitt etternavn.